Шыфр:________________________
Колькасць балаў:__________________________

Месца:_____________________________

УТВЕРЖДАЮ
Начальник главного управления образования Гродненского облисполкома
Р.Ю.Абрамчик
15.04.2026

Абласная алімпіяда школьнікаў па вучэбных прадметах “Беларуская мова” і “Беларуская літаратура”
Комплексная работа па беларускай мове і літаратуры
VIII клас

Заданні	**1**	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**	**10**	**Усяго**
Балы											

Гродна, 2026 г.

Шаноўныя ўдзельнікі алімпіяды, на выкананне заданняў адводзіцца 3(тры) гадзіны, максімальная колькасць балаў – 55. Поспехаў у працы!

Заданне 1. Адзначце фанетычныя з’явы, якія адлюстраваны ў прапанаваных словах. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Слова	Фанетычныя з’ява
Смех	
Параход	
Касьба	
Перапісчык	
Дзядуля	

Заданне 2. Сёлета адзначаецца 90-годдзе з дня нараджэння вядомага беларускага паэта Янкі Сіпакова. У Год беларускай жанчыны прапануем вам азнаёміцца з першым санетам, які ўвайшоў у вянок санетаў “Жанчына”. Аднак, пры падрыхтоўцы да друку высветлілася, што займеннікі *сябе, ты* запісаны не ў тым склоне. Папрацуйце, калі ласка, рэдактарамі і выпраўце тэкст. Вызначце і запішыце склон займенніка.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Ад рук, ад вуснаў, ад вачэй тваіх
Пачаўся свет – ласкавы і пакорны.
А што было, скажыце мне, да іх
У заінелай з нелюбі прасторы?

Як грэліся б ад позіркаў цяжкіх
Мужчыны у сваім мужчынскім горы,
Калі б *ты* не выснілі вякі – ________________________________
Ты, што гэтак шчодра ўсіх адорыць. ________________________

Прыйшла *ты* – кветкі выраслі ля хат, ________________________
І гнёзды нараджалі птушанят,
І цёпла стала ўсюды, нібы ў леце.

Мужчына усміхнуўся сам *сябе*, ____________________________
Бо зразумеў, самотны, – за *ты* ____________________________
Няма нічога ласкавей на свеце!

Заданне 3. У беларускай мове, як і ў многіх іншых, ёсць словы, пераклад якіх на іншую мову немагчыма зрабіць адным словам. Такія словы адносяцца да безэквівалентнай лексікі. Перакладзіце адным словам на беларускую мову паняцці з рускай мовы.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Паняцце на рускай мове	**Адпаведнік на беларускай мове**
По обе стороны чего-либо	
Вербное воскресенье	
В прошлом году	
Коллективная помощь, работа сообща	
Летучая мышь	

Заданне 4. Запоўніце табліцу, размяркуйце словы згодна марфемнай структуры.
Анатомія, аптэкар, ардынатар, балюча, загіпсаваць, зажывіць, лекавы, лекарскі, медыцынскі, хірургічна.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Марфемная будова	***Слова***
Корань, суфікс, канчатак	
Корань, суфікс, нулявы канчатак	
Прыстаўка, корань, суфікс, суфікс, суфікс	
Корань, суфікс, суфікс	
Корань, суфікс, суфікс, канчатак	

Заданне 5. Вызначце, якімі спосабамі ўтвораны словы. Запоўніце табліцу.

Максімальная колькасць балаў – 4.

Слова	*Слова(ы) ад якога ўтвораны*	*Спосаб утварэння*
урасцяжку		
узмежжа		
футбаліст		
фізпадрыхтоўка		

Заданне 6. Сёлета спаўняецца 205 гадоў з дня нараджэння сусветна вядомага пісьменніка Фёдара Дастаеўскага, продкі якога паходзяць з Беларусі. Перакладзіце, прапанавны тэкст на беларускую мову.

Максімальная колькасць балаў – 10.

Ф.М. Достоевский и Достоево

Достоево – это деревня Ивановского района Брестской области. Она известна всем любителям и знатокам русской литературы тем, что здесь располагалось имение предков великого русского писателя Фёдора Михайловича Достоевского. В местной школе открыт Народный литературно-краеведческий музей имени Фёдора Достоевского, где в фондах хранятся уникальные предметы. В 1996 году во дворе школы установлен памятник Ф.Достоевскому. Доподлинно известно, что сам писатель никогда не был в Достоево, а вот его правнук Дмитрий Андреевич Достоевский в 2007 году посетил родину предков.

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

____

Заданне 7. Ва ўсіх прапанаваных сказах пэўнае слова (словы, спалучэнні слоў) адасабляюцца, на пісьме аддзяляюцца (выдзяляюцца) знакамі прыпынку. Але ў кожнай з трох груп ёсць адзін лішні сказ з улікам адасобленага кампанента. Напішыце нумар гэтага сказа і патлумачце, па якой прычыне ён з’яўляецца лішнім.

Максімальная колькасць балаў – 5.

1. Здароў, марозны звонкі вечар, здароў, скрыпучы, мяккі снег! 2. Люблю цябе, мой бераг родны, дзе льецца Нёман срэбназвонны. 3. Можа, яшчэ хто з іх прыйдзе дамоў, каб паглядзець на прасторы палёў.	
1. Хведзька, прысеўшы наўколенцы, штосьці зацікаўлена разглядаў у траве. 2. Як мары, белыя бярозы пад сінявой начной стаяць. 3. Як тая рабіна, цвіла ў гэтае лета Ганна.	
1. Кончыўшы ўпоцемку малаціць, Васіль павесіў на шула цэп і выйшаў з гумна. 2. Пот мачыў цвёрдыя, двух колераў валасы, поўз на лоб, абпалены сонцам. 3. Уваткнуўшы канец касся ў мяккую зямлю, Васіль стаў мянташыць.	

Заданне 8. Размяркуйце фразеалагізмы па групах, вызначыўшы іх значэнне.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Абуваць у лапці, капля ў моры, на злом галавы, на макавае зерне, па самую завязку, пераліваць з пустога ў парожняе, плесці кашалі з лапцямі, прадаць і грошы палічыць, хоць вазамі вазі, як з ланцуга сарваўшыся.

Значэнне фразеалагізма	**Фразеалагізм**
спрытна, хітра ашукаць, падмануць	1. 2.
пустасловіць, гаварыць упустую	1. 2.
вельмі (празмерна) хутка	1. 2.
вельмі многа	1. 2.
вельмі мала	1. 2.

Заданне 9. Па апісаннях, прыведзеных у табліцы, вызначце твор, запішыце яго назву, аўтара і жанр.

Максімальная колькасць балаў – 5.

Інфармацыя пра твор	**Назва твора**	**Аўтар**	**Жанр**
Твор выразна дзеліцца на дзве супрацьлеглыя часткі і своеасаблівае падагульненне, вывад. З першых слоў у творы непрымірыма сутыкнулася сваё, роднае з чужым, панскім.		Максім Багдановіч	
У гэтым творы, выкарыстоўваючы алегорыю, аўтар вельмі ўдала апісвае пэўныя заганы (невуцтва, ганарлівасць, разумовую абмежаванасць, упартасць) чалавека, якога ў народзе часта называюць бараном.			Байка

Уся аповесць складаецца з “біяграфій” персанажаў, узятых у агульную рамку вайны, блізкага бою, чакання немінучай пагібелі. Гэта “рамка” якраз і надае значнасць усяму, што калісьці было з чалавекам і што ёсць, выяўляючы вялікае або нікчэмнае ў ім.			Аповесць
У творы праз сутыкненне гусляра і князя паказваецца сіла і непадкупнасць народнага мастацтва.		Янка Купала	
Вуліца сучаснай неперспектыўнай вёскі. Хата, яе фасад. Пад вокнамі лавачка. Злева, каля плота, стары рыпучы журавель. На адным яго канцы ледзь пагойдваецца абшарпанае драўлянае вядро, на другім – груз.			Драма

Заданне 10. Разгадайце крыжаванку, успомніўшы тэарэтычныя літаратурныя паняцці. Гэта дапаможа вам назваць сапраўднае прозвішча (па вертыкалі) вядомай беларускай пісьменніцы, чыё 150-годдзе з дня нараджэння адзначаецца сёлета.

Максімальная колькасць балаў – 5.

1. Малюнак прыроды ў літаратурным творы.
2. Разгорнутае выказванне адной асобы ў мастацкім творы.
3. Невялікі літаратурны твор, напісаны рытмічнай мовай.
4. Урачыста-жалобны літаратурны або музычны твор, прысвечаны памяці загінуўшых.
5. Дзейная асоба, персанаж, вобраз чалавека ў творы.
6. Умоўнае абазначэнне думкі, ідэі, перажывання, з’явы праз мастацкі вобраз, які нечым нагадвае іх.
7. Мастацкае азначэнне, якое вобразна характарызуе з’яву, прадмет, чалавека.
8. Устойлівая форма, з якой пачынаецца казка.

			1					
2								
3								
	4							
		5						
6								
	7							
	8							

Запішыце: а) найбольш вядомы псеўданім пісьменніцы______________
____

б) назву твора, які разглядалі ў VII класе _________________________
____